

1963 februárjában apám körbekocsikázott a Gouwee-n. „Ilyen csak egyszer van az életben” – nevetgélt. Henkkel a hátsó ülésen ültünk, de messze egymástól, mindegyikünk a saját ablakára tapadva. Anyám ott maradt Monnickendamban, nem mert velünk jönni. Amikor visszatértünk a kikötőbe, centiméterre pontosan ugyanazon a helyen állt, szempilláján már megfagytak a könnyek. A harmadik vagy negyedik körnél apám a töltés végén nem balra fordult, hanem jobbra

rántotta a kormányt. Úgy ötven méter után fékezett. A Marken-sziget és Volendam közötti töltés olyan gát, melyet, úgy tűnik, nem sokkal a befejezés előtt abba hagytak, így a sziget és a falu örökre elválasztva maradnak. Apám előredőlt a kormányon, és nézte a töltést, az IJssel-tó zsilipjeit. Felsőhajtott. A nap sütött; mint ha azon a hosszú télen végig napsütés lett volna. Hó szitált a jégre, mint homok a vizes partra. Anélkül, hogy egymásra néztünk volna, megértettük Henkkel, mire készül apám. Elhúzódtunk az ablaktól, és közelebb ültünk egymáshoz. Tizenöt évesek voltunk akkor. A visszapillantó tükörben láttunk egy másik kocsit elmenni, de nem hallottuk. Apám megint sóhajtott. A motor le volt állítva, csend volt. „A jég jó nyolcvan centiméter vastag”, mondta valaki a kikötőben apámnak. Ez elképzelhetetlenül vastag. Apám kinyitotta a kezét úgy nyolcvan centire, aztán úgy gondolta, hogy próbára teszi a bátorságát. Ha ilyen vastag a jég, az megbír egy autót. Nem csupán csend volt, hanem szívfagyasztó csend. Apám nem tudta, milyen vastag a jég a töltés mellett. Miközben sóhajtozott, Henkkel még közelebb bújunk egymáshoz, ott ültünk tetőtől talpig összenőve, mint a sziámi ikrek. Ha apám belevág a nagy kalandba, elindítja a kocsit, és ráhajt a szűz hófoltra, egy emberként állunk elébe, félelem nélkül, csendesen. Apám gázt adott, csak negyedszerre indult be a motor. Ekkorra nem tudtam már, mi az a saját bőr, saját izom, saját csont. Apám egyesbe rakhatta volna, ehelyett farolni kezdett, nagyon lassan, mintha még időt akarna hagyni, hogy meggondolhassa magát. Henkkel láttuk, hogy a kerekek mellé gyűlt hóbuckák lassan kisebbek lesz-

nek. Ezután apám tett még egy negyedik vagy ötödik kört, valósággal száguldott, az autó meg-megcsúszott, és ilyenkor egy rövid pillanatra kirángatott minket szíáni egységünkből. Csak a kikötőben, mikor már majdnem felhajtottunk a hajó rámpájára, és láttuk, hogy anyánk lát minket, csak akkor engedték el egymást, és lettünk újra Henkké és Helmerré. Anyánk egyetlen szót sem tudott kinyögni, álla felhúzott korong volt, ajka két fagyott húsdarab.

Indulás előtt olyan munkákat végzek el, melyek igazán várhatnának. A beteg üszőt, aki már nem beteg, visszaengedem a többi közé. A tyúkólban felemelem az etető fedelét, és beöntök egy zacskó baromfitápot. A szamarak is kapnak pár marék szénát, bár korábban már adtam nekik aprított mangoldot. Még mindig sötét van, de már elállt az eső. Mikor elhagyom Zunderdorpot, a város úgy terül elém, mint egy szürke blokkrengeteg.